

Ксенія КОСЯЧЕНКО

доцент кафедри цивільно-правових
дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх
справ (м. Дніпро, Україна),
кандидат юридичних наук

**РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВА НА МЕДИЧНУ ДОПОМОГУ
В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19**

Під час аналізу законодавства України, міжнародних актів і практики Європейського суду з прав людини встановлено, що право на медичну допомогу – це можливість кожної людини вимагати від суб'єктів, що здійснюють медичне обслуговування населення, ужиття комплексу заходів, які спрямовані на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію фізичного й психічного стану її здоров'я.

Міжнародні акти і практика ЄСПЛ серед визначальних принципів реалізації пацієнтами права на медичну допомогу зазначають належну поінформованість пацієнта. Права, пов'язані з інформованою згодою пацієнта, передусім включають право на отримання інформації про стан свого здоров'я, про наявні методи та про обрану методику лікування з тим, щоб поінформовано прийняти рішення про згоду на лікування чи відмову від лікування.

Пандемія COVID-19 змусила внести чимало змін у законодавство, зокрема щодо регламентації прав людини у сфері охорони здоров'я. Зроблено висновок, що прийняте для запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) законодавство України дозволяє обробку персональних даних медичного характеру без згоди особи й за умови, що законодавець чітко не визначив критеріїв, за якими визначається коло осіб, щодо яких обробка даних здійснюється без їхньої згоди, а також не визначив подальшу долю таких даних після завершення карантину, але до завершення обмежувальних заходів.

Сфера охорони здоров'я, зокрема в частині надання медичної допомоги, перебуває у стані трансформації, а медична реформа, яка відбувається на сучасному етапі розвитку України, потребує взаємодії законодавства та практичних порад з боку міжнародних практик.

Необхідно зазначити, що вітчизняна нормативно-правова база містить положення, що регулюють права громадян у сфері надання медичної допомоги. Водночас, з огляду на євроінтеграційний вектор розвитку нашої держави, актуальними завданнями стають пізнання й вивчення міжнародного та регіонального права, запозичення найкращого міжнародного й національного досвіду та вдосконалення нормативно-правової бази у сфері

надання медичної допомоги.

Деякі науковці медичну допомогу визначають як будь-які заходи, що спрямовані на охорону здоров'я, збереження життя людини, профілактику захворювань і які проводяться співробітниками лікувально-профілактичних закладів будь-якої форми власності або медичним працівниками, які займаються приватною практикою [1, с. 210].

Право на медичну допомогу як особисте немайнове право пацієнта, на думку Р. Стефанчука, має містити:

а) права, пов'язані з наданням медичної допомоги (право на надання медичної допомоги в умовах, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам; право на поважне та гуманне ставлення з боку медичного й обслуговуючого персоналу; право на вибір лікаря, методу лікування та лікувального закладу: право на проведення консилиуму й консультацій інших спеціалістів; право на полегшення болю, пов'язаного із захворюванням чи медичним втручанням тощо);

б) права, пов'язані з інформованою згодою пацієнта (право на отримання повної, достовірної, своєчасної та в доступній формі інформації про стан свого здоров'я; право на отримання повної, достовірної, своєчасної й у доступній формі інформації про безпечні, ефективні, доступні та прийнятні методи профілактики, діагностики, лікування й медико-соціальної реабілітації здоров'я; право на отримання повної, достовірної, своєчасної та в доступній формі інформації про обрану методику лікування та її наслідки; право на отримання повної, достовірної, своєчасної й у доступній формі інформації про умови отримання висококваліфікованих послуг щодо забезпечення й охорони здоров'я тощо);

в) права, що забезпечують медичну таємницю (право на таємницю про факт звернення за медичною допомогою, про встановлений діагноз, про застосовувані методи профілактики та лікування тощо) [2, с. 29].

Ст. 284 Цивільного кодексу України проголошує право фізичної особи на надання їй медичної допомоги незалежно від будь-яких обставин. У статті пропонуємо розглянути особливості змісту й реалізації такого складника права на медичну допомогу, як права, пов'язані з інформованою згодою пацієнта. На думку О. Дроздової, наявність інформованої згоди особи, щодо якої здійснюється медичне втручання, є однією з важливих умов здійснення медичного втручання, а «реалізація прав передбачає надання згоди пацієнта, а отже, можливість відкликання на підставі добровільної згоди пацієнта» [3].

Роблячи висновок, варто зазначити, що на початку 2020 р. світ стикнувся з проблемою появи інфекційного захворювання, яке швидко набуло масштабів пандемії та призвело до істотних змін у всіх сферах життєдіяльності людини, особливо гостро в медичній сфері. Однією з таких проблем стала необхідність швидкої обробки інформації про контактних осіб інфікованої людини й необхідність їх ізоляції та контролю за пересуванням. В Україні прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України

«Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо запобігання поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» від 13.04.2020 № 555-IX, яким серед іншого дозволяється обробка персональних даних без згоди особи, зокрема даних, що стосуються стану здоров'я, місця госпіталізації або самоізоляції, прізвища, імені по батькові, дати народження, місця проживання, роботи (навчання) з метою протидії поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) у порядку, визначеному в рішенні про встановлення карантину, за умови використання таких даних виключно з метою здійснення протиепідемічних заходів, а також у зв'язку з пандемією 01.04.2020 затверджено, а 16.09.2020 переглянуто Протокол «Надання медичної допомоги для лікування коронавірусної хвороби (COVID-19)» і Форма інформованої згоди пацієнта на проведення діагностики та лікування згідно з клінічним протоколом медичної допомоги «COVID-19».

1. Гладун З. Режим надання медичної допомоги: поняття, види й адміністративно-правове регулювання. *Право України*. 2014. № 3. с. 206–214.

2. Стефанчук Р. О. Особисті немайнові права фізичних осіб у цивільному праві : автореф. дис. докт. юрид. наук : 12.00.03. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. Київ. 2007. с. 29.

3. Дроздова О. В. Цивільно-правовий захист прав пацієнтів в контексті практики Європейського суду з прав людини : дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Харків : Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2017. URL: <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/13330>.

Роман КАРПЕНКО

старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін,
кандидат юридичних наук

Ольга МОСЯКІНА

студентка 3 курсу ПЩО ННІ ЗНПК
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
(м. Дніпро, Україна)

ЦИВІЛЬНА ПРАВОЗДАТНІСТЬ ТА ЦИВІЛЬНА ДІЄЗДАТНІСТЬ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ

Учасниками цивільних відносин є фізичні особи та юридичні особи, відповідно до статті 2 Цивільного кодексу України. Щоб мати можливість брати участь у майнових та особистих немайнових відносинах, закон наділяє громадян цивільною правосуб'єктністю, елементами якої є цивільна